

vakadeitaka ni da na rawa ni vakatata na Tamada mai Lomalagi ka me rawa ni da laki bula tawamudu vata vakamatauvuale.

E sega tale ni dua na vunau me na bibi cake ena noda qaravi itavi tiko me vaka na Veisorovaki i Jisu Karisito. Ni dua ga na kena madigi e donumaki, vakadinadinataka na iVakabula kei na kaukauwa ni Nona Veisorovaki. Vakayagataka na tiki ni ivolanikalou ena vakavulica na veika baleti Koya kei na vuna e bibi kina na Nona ivakaraitaki kina tamata kecega ena bula oqo.⁴ Sa dodonu mo gumatua ena vuli. Kakua ni vakaosoosotaki iko ena veika tawayaga ka calata kina na vulici ni ivunau kei na ivakavuvuli ni Turaga. Ni ko sa yavudeitaki tu ena ivunau, o sa na rawa ni dua na ivurevure qaqaco vinaka ni kena wasei ni dina vei ira era gadreva dina tu.

Eda na qarava vakavinaka cake na Tamada Vakalomalagi ena noda veivakayararataki donu vei ira tale eso ka qaravi ira.⁵ Na ivakaraitaki totoka duadua ka bula e vuravura sa ikoya na iVakabula o Jisu Karisito. Na nona veivakalotu taki a vakasinaiti tu ena veituberi, veiqaravi, kei na nodra lomani na tani. A dabe vata kei ira yadua e tukuni ni sega ni ganita me ra dabe volekati Koya. E lomani ira yadudua. E a kila o Koya na ka era gadreva ka vakavulici ira ena Nona kosipeli. E a sureti keda meda muria na Nona ivakaraitaki vinaka sara.

Au kila ni Nona kosipeli sa sala kina vakacegu kei na marau ena bula oqo. Meda nanuma meda na cakava me vaka e a cakava, ena noda wasea na noda loloma, veivakadinati, kei na kila na dina, vei ira na tani ka ra se bera ni ciqoma taucoko na rarama ramase ni kosipeli. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Joni 13:15.
2. Mosese 1:39.
3. Raica na Joni 13:15.
4. Raica, me kena ivakaraitaki na, Luke 22:39–46; Joni 8:3–11; Filipai 4:13; Jemesa 5:15–16; 1 Joni 1:7; 2 Nifai 1:15; 2; 25:17–30; 31; Jekope 4; Alama 7; 42; 3 Nifai 11–30; Moronai 10:32–33; Vunau kei na Veiyalayalati 18:10–16; 19:13–19; 29:3; 88:1–13; 138:2–4; Mosese 5:6–12.
5. Raica na Maciu 22:35–40; Mosaia 2:17.

Mai vei Robert D. Hales

Ena Kuoramu ni iApositolo Le Tinikarua

“Kevaka Dou sa Lomani Au, Dou Talairawarawa ki na Noqu Vunau”

Noda galala meda digitaka na talairawarawa e kena ibalebale meda “dina tu ga [vakalaiva] ko na qai tauca.”

Taciqu kei na ganequ, mai na lesoni kece eda sa vulica mai na bula ni iVakabula, e sega ni dua e matata ka kaukauwa cake me vakatata na ivakavuvuli ni talairawarawa.

Nona iVakaraitaki na iVakabula

Mai na Matabose taumada mai Lomalagi, a vorata o Lusefa na ituvatuva nei Tamada Vakalomalagi. O ira era a muri Lusefa era sa mai tagutuva na nodra laki bula tawamudu—qarauna o cei o muria tiko!

A qai vakaraitaka o Jisu na Nona dinata na talairawarawa, ka kaya, “I Tamaqu me yaco ga na nomuni lewa, ka me nomuni tiko ga na vakarokoroko ka sega ni mudu.”¹ Ena Nona cakacaka vakalotu, “A mai vakatovolei ko koya ia a sega ni rawai.”² Sa dina sara, “a sa [vulica] ga ena ivalavala ni talairawarawa ni sa vosota tiko na ka rarawa.”³

Baleti na a talairawarawa na noda iVakabula, sa sorovaka kina o Koya

na noda ivalavala ca, ka sa rawa kina meda tucake tale ka vakarautaki na sala meda lesu vei Tamada Vakalomalagi, o koya a sa kila tu ni da na cala ena noda vulica na talairawarawa ena bula oqo. Ni da talairawarawa, eda sa ciqoma na Nona solibula, ni “keimami vakabauta ni na vakabulai na tamata kecega e na Veisorovaki nei Jisu Karisito, kevaka eda sa muria na ivunau, vakavuvuli vakalotu kei na ivakaro e soli tu ena kosipeli.”⁴

A vakavulici keda o Jisu Karisito ena vosa rawarawa sara eda kila vakavinaka: “Kevaka dou sa lomani au; dou talairawarawa ki na noqu vunau,”⁵ kei na “Mo dou lako mai, ka muri au”⁶

Ni da sa papitaiso, eda sa “taura matua ga [vei keda] na yaca i Karisito” ka curu ki na “veiyalayalati [me da na] talairawarawa vua na Kalou me yacova na [noda] mate.”⁷ Ena vei Sigatabu eda vakavouia na noda veiyalayalati ni

papitaiso ena noda kania na saka-rame de ka vakadinadinataka ni sa lomada meda maroroya na ivakaro. Eda sa kerea me vosoti na noda vakanananu, lomada, se ivalavala e sega ni salavata kei na lewa nei Tamada Vakalomalagi. Ni da sa veivutuni ena noda gole tani mai na talaidredre ka tekivu meda talairawarawa tale, eda sa vakaraitaka tiko na noda lomani Koya.

Veimataqali Talairawarawa

Ni da bulataka na kosipeli, ena tubu na noda kila vakavinaka na talairawarawa. Eso na gauna eda na temaki meda cakava na veika au vakatoka me “talairawarawa ki na vuku vakatamata,” o ya noda cakitaka na lawa ni Kalou ka digitaka ga noda vuku kei na gadre vakaikeda se na

noda taleitaki. Baleta ni ra sa vakayacora tiko na lewevuqa, na vakacacani ni talairawarawa oqo e vakatorosobutaka na ivakatagedegede ni Kalou ena noda bula vakavanua kei na veika vakalawa.

Eso na gauna eda na vakaitavi beka na lewenilotu ena “talairawarawa eso,” ka tukuna tiko ni da sa lomana na Kalou ka digitaka na Nona ivakaro kei na ivakavuvuli cava—kei na ivakavuvuli kei na ivakasala cava ni Nona parofita—era na vakamuraia.

Eso era talairawarawa ga ena vica baleta ni sega ni rawa mera kila vinaka na vuna taucoko ni soli e dua na ivakaro, me vakataki ira ga na gone ni ra sega ni kila na vu ni caka lawa kei na ivakasala ni nodra itubutubu. Ia eda sa kila tiko na vuna eda muri

ira kina na parofita, ni oqo na Lotu i Jisu Karisito, ni iVakabula sa dusimaki ira tiko Nona parofita ena itabagauna kecega.

Ni titobu noda kila vinaka na talairawarawa, eda na kila na ilesilesi bibi ni galala ni digidigi. Na Nona a tiko o Jisu e Kecisemani, a masu vakatolu vua na Tamana mai Lomalagi, “I Tamaqu, kevaka e rawarawa, me lako tani mada vei au na bilo oqo: ia me kakua ga ni vaka na noqu lewa, me vaka ga na nomu lewa.”⁸ Ena sega ni uabaleta na Kalou na galala ni digidigi ni iVakabula, a tala mai ena loloma veivueti e dua na agilosi me vakaukauwataka na Luvena Daulomani.

A sotava na iVakabula e dua tale na veivakatovolei mai Kolikoca, ka a rawa Vua me kaciva e udolu na agilosi mera tokuci Koya sobu mai na kauveilatai, ia a lewa ga Nona digidigi me vosota ki na ivakataotioti ena talairawarawa ka me vakacavara Nona solibula veisorovaki, e dina ga ni na sotava na rarawa levu vakakina na mate.

Na talairawarawa matua vakayalo o ya na “talairawarawa ni iVakabula.” E veivakauqeti ena loloma dina vua na Tamada Vakalomalagi kei na Luvena. Ni sa lomada meda talairawarawa, me vaka a vakayacora noda iVakabula, eda vakamareqeta na vosa nei Tamada Vakalomalagi: “O Koya oqo na noqu Gone ni Toko, au sa dau vinakata vakalevu.”⁹ Ka da namaka meda rogoca, ni da sa curuma yani na itikotiko nei Tamada Vakalomalagi, “E vinaka, a tamata vinaka ka dina: . . . curu . . . ki na marau ni nomu turaga.”¹⁰

Ni da digitaka na talairawarawa e kena ibalebale meda “dina tu ga [vakalaiva] ko na qai tauca.”¹¹ E gadrevi kina na vakatulewa vakai-iko ena yaco na nuidei, marau tawamudu, kei na yalo e vakacegu me noda, kei na ivakaraitaki, kivei ira era voliti keda tu; e oka kina meda dina vakaikeda meda tokoni ira na iliuliu ni matabete ka muria na nodra ivakavuvuli kei na ivakasala.

Revurevu

Noda digitaka meda talairawarawa se sega, ena vukea vakalevu na noda nanuma tiko na isau ni noda digidigi.

Era a kila beka o Lusefa kei nona ilawalawa na revurevu ni nodra digi-taka mera cakitaka na ituvatava nei Tamada Vakalomalagi? Ke vakakina, na cava beka era digidigi rerevaki kina? Eda na tarogi keda beka vakakina: na cava eda digitaka kina meda talaidredre ni da sa kila tu na revurevu tawamudu ni ivalavala ca? Na kena isau mai na ivolanikalou: na vuna e digitaka kina o Keni kei na so na luvei Atama kei Ivi me ra talaidredre baleta “era sa lomani Setani sara ka sega ni lomana na Kalou.”¹²

Na noda lomana na iVakabula sa idola ki na talairawarawa vaka-iVakabula. Ni da saga meda talairawarawa ena vuravura oqo, eda sa vakaraitaka yani noda lomana ka dokai ira taucoko na luvei Tamada Vakalomalagi. Sa dredre sara na lomani ira eso me moici kina na ivakaro ni Kalou, a soli taumada meda vinaka kina! Me vaka, na ivakaro “mo kakua ni . . . laba, mo kakua ni kitaka e dua na ka vakaoqori”¹³ sa yavutaki ena lawa vakayalo e taqomaki ira kece na luve ni Kalou, ira mada ga se bera

ni sucu. Noda sotava mai vakabalavu e tukuna ni gauna eda vakawalena kina na lawa oqo, ena yaco na rarawa levu. Ia e vuqa era vakabauta ni donu meda tagutuva na gone e kunekunetaki tiko ena vuku ga ni digidigi se tiko vinaka.

Ni da vakaulubaletaka na talaidredre ena sega ni veisautaka na lawa vakayalo se na kena revurevu ia ena veimuataki ki na veilecayaki, tuvaki ca, lako ena sala tani ni ra sa yali, kei na rarawa. Ni da sa tisaipeli i Karisito, sa noda ilesilesi tabu meda tutaka na Nona lawa kei na ivakaro kei na yalalyala eda sa cakava oti.

Ena Tiseba ni 1831, eso na veitacini era a kacivi mera vakameautaka eso na vei cacati sa muataki tiko ki na Lotu. Mai vua na Parofita Josefa Simici, a dusimaki ira na Turaga ena sala e duatani, ka veivakurabuitaki toka:

“Mo drau vagalui ira na nomudrau meca; io mo drau bolei ira mo ni veileti e matana levu se me caka taurua ga. . . .

“Drau laiva me ra tusanaka mai na ka era sa saqata kina na Turaga.

“ . . . Drau na sega ni rawai e na ivadi qaseqase kecega;

“Ia kevaka e dua na tamata sa vosa-vakacacataki kemudrau ena vakamaduataki ena gauna au sa lewa.

“Ia mo drau muria na noqu vunau; raica sa mana sara ka dina.”¹⁴

Lesoni ena iVolanikalou

Na ivolanikalou e sinai tu ena nodra ivakaraitaki na parofita era sa vulica na lesoni ni talairawarawa ena nodra sotava vakai-ira ga.

A vakavulici o Josefa Simici ena revurevu ni veivakasaurarataki nei nona dauveitokoni, itokani, ka vunivola o Martin Harris. Ni rawai ena vakamamasu nei Martin, a kerea na veivakadonui ni Turaga me solia na imatai ni 116 na draunipepa volai ni iVola i Momani me laki vakaraitaka oqo ki na nona matavuvale, ia a kaya na Turaga vei Josefa me kaya, sega. A vakamamasu o Martin vei Josefa me kerea tale vua na Turaga. Na ikatolu ni kerekere nei Josefa a vakadonuya na Turaga vei iratou e lewe lima me ratou dikeva na veika sa volai. “Ena

veiyalayalati vakaturaga sa mai vauci koya kina o Martin ki na veiyalayalati oqo. Ni yaco yani ki vale, ka levu na veika e veinanuyaka, sa guilecava na nona bubului vakaturaga ka vakalaiva eso mera raica na itukutuku volai, ka sa kau laivi kina mai ligana,¹⁵ ka yali sara yani. Me kena revurevu, a cudruvi Josefa na Turaga ka vakatabui me tomana tale na vakadewataki na iVola i Momani. A rarawa o Josefa ka veivutunitaka nona cala ni vakarorogo ki na nodra veivakasaurarataki eso. Ni oti e dua na gauna, sa vakadonui tale o Josefa me tomana na cakacaka ni vakadewa. A vulica o Josefa e dua na lesoni bibi ni talairawarawa ka yaga vua ena nona bula taucoko!

E vakarautaka o Mosese e dua tale na ivakaraitaki. Ni talairawarawa o Mosese me watina e dua na yalewa ni Iciopea, rau a saqati koya o Miriama kei Eroni. Ia a vunauci rau na

Turaga, ka kaya, “Au na vosa votu ga vei [Mosese].”¹⁶ E vakayagataka na ka matalia oqo na Turaga me vakavulici ira na lewe ni Lotu ena noda itabagauna oqo. Ena 1830 a kaya o Hiram Page ni a ciqoma e dua na ivakatakila me baleta na Lotu. A vakadodonutaki koya na Turaga ka vakavulici ira na Yalododonu, “Ia mo muria na noqu ivakaro kece sa tukuna ko [Josefa], a daukitaka ko Eroni,”¹⁷ “na ilesilesi vata a soli vei Mosese.”¹⁸

Na talairawarawa e kauta mai na veivakalougatataki, “ia ni da sa muria e dua na ivakaro, ena vakalougatataki keda na Kalou e na ka sa yalataki tu kina.”¹⁹

Na talairawarawa e vakavulici ena ivakaraitaki. Ena ivakarau ni noda bula, eda vakavulici ira kina na luveda, “Vuli mai kina ni ko sa cauravou ga; io mo vakamatautaki iko mo muria na vunau ni Turaga ni ko sa cauravou tiko.”²⁰

Na talairawarawa ena vakaukawataki keda tiko yani, rawa ni vosota ena yalodina na veivakadikevi kei na veivakatovolei ena veisiga ni mataka. Na talairawarawa mai Kecisemani a vakarautaki kina na iVakabula me talairawarawa ka vosota ki na ivakataotioti mai Kolikoca.

Taciqu kei na ganequ lomani, na vosa nei Alama e vakamacalataka na ituvaki ni yaloqu:

“Oi kemudou na wekaqu lomani, au sa tukuna vei kemudou na veika oqo mo dou yadra kina, ka kitaka na nomudou itavi vua na Kalou, ia mo dou muria na ilesilesi tabu ni Kalou sa soli vei kemudou, mo dou savasava kina e matana. . . .

“Ia mo dou vakamalumalumutaki kemudou, dou talairawarawa ka yalomalua; . . . ia mo dou gugumatua ka muria tiko ga na vunau ni Kalou.”²¹

Au sa vakadinadinataka vakaidina ni sa bula tiko na noda iVakabula. Baleta ga ni a talairawarawa, “ena tekiduru vua ko ira na tamata kecega, ka na vakatusa vua na yame kecega . . . ni sa [noda iVakabula].”²² Meda sa qai lomani Koya vakatitobu sara ka vakadinati Koya sara vakalevu ni da sa talairawarawa talega, maroroya Nona ivakaro, ka lesu ka laki bula vata kei Koya me tawamudu ena matanitu ni noda Kalou. Ena yaca i Jisu Karisito, emeni. ■

IDUSIDUSI

1. Mosese 4:2.
2. Vunau kei na Veiyalayalati 20:22.
3. Iperiu 5:8.
4. Raica na Yavu ni Vakabauta 1:3.
5. Joni 14:15.
6. Luke 18:22.
7. Mosaia 5:8.
8. Maciu 26:39; raica talega na tikina e 42, 44.
9. Maciu 3:17; raica talega na 3 Nifai 11:7.
10. Maciu 25:21.
11. “Dina Tu Ga,” *Serenilotu*, naba 143.
12. Mosese 5:13.
13. Vunau kei na Veiyalayalati 59:6.
14. Vunau kei na Veiyalayalati 71:7–11.
15. Joseph Fielding Smith, *Essentials in Church History* (1922), 65; raica talega na Vunau kei na Veiyalayalati 3.
16. Tiko Mai na Lekutu 12:8.
17. Vunau kei na Veiyalayalati 28:3.
18. Vunau kei na Veiyalayalati 28:2.
19. Vunau kei na Veiyalayalati 130:21; raica talega na tikina e 20.
20. Alama 37:35.
21. Alama 7:22–23.
22. Mosaia 27:31.